

UNESCO VE GELENEĞİN USTALARI

UNESCO et Maîtres de la tradition

Prof. Dr. Öcal OĞUZ*

ÖZET

Geleneğin ustaları, UNESCO tarafından Yaşayan İnsan Hazinei olarak tanımlanmaktadır. UNESCO'nun tanımına göre "Yaşayan İnsan Hazinei", somut olmayan kültürel mirasın spesifik elemanlarını yeniden yaratmak veya yorumlamak açısından gerekli bilgi ve becerilere yüksek düzeyde sahip kişilerdir." UNESCO, üye devletleri *Yaşayan İnsan Hazinei Ulusal Sistemlerini* kurmaları yönünde desteklemektedir. UNESCO'ya göre somut olmayan kültürel mirasın korunmasının ve gelecek kuşaklara aktarımının en etkili yollarından biri bu sistemdir.

Anahtar Kelimeler

UNESCO, SOKÜM, Geleneğin Ustaları, Yaşayan İnsan Hazinei

ABSTRACT

Les maîtres de la tradition sont définis comme « Les Trésors Humains Vivants » par l'UNESCO. D'après la définition de l'UNESCO, « les trésors humains vivants sont des personnes qui possèdent à un haut niveau les connaissances et les savoir-faire nécessaires pour interpréter ou recréer des éléments spécifiques du patrimoine culturel immatériel. » UNESCO encourage les États membres à créer des systèmes nationaux de trésors humains vivants. Selon UNESCO, ce système un des moyens les plus efficaces de sauvegarde et de transmission aux générations futures du patrimoine culturel immatériel.

Mots-clés

UNESCO, PCI, Maîtres de la tradition, Trésors humains vivants

Dünyada artık folklorun ortaya çıktığı 19. yüzyılın koşullarının kalmadığı, kültürleri ve toplumları, "sözlü-yazılı", "ilkel-modern", "geri kalmış-gelişmiş" veya "köylü-kentli" şeklinde ayırarak incelemeyi doğru ve geçerli bulan kuramların ve bu kuramların yarattığı disiplinlerin ortadan kalktığı, başta İkinci Dünya Savaşı'nın hemen sonrasında kurulan UNESCO'nun kuruluş gerekçesi ve bu gerekçeyi yazılı hale getiren metinleri olmak üzere, uluslararası toplum tarafından görülmüştür. Bu kabul, örneğin 19. yüzyılda "ilkel kültür" sözünü ortaya atan E. Tylor'ın dayandığı düşünce ve kuramların doğal olarak sonu olmuştur. Daha İkinci Dünya Savaşı yıllarında ünlü mit çözümleyicisi ve yapısalcı kuramın öncüsü C. Levi Strauss *Yaban Düşünce* yaklaşımı ile 19. yüzyılın kaba ve aşağılayıcı "ilkel" sözünü yumuşatmaya çalışmıştır. 20. yüzyılın

ikinci yarısına gelindiğinde, "ilkel" veya "yaban" yoktur, "kültür ve insan" vardır görüşü yüksek sesle söylenir hale gelmiş ve nihayet J. Goody'nin *Yaban Aklın Evcilleştirilmesi* bu yeni düşüncenin bir anlamda manifestosu haline gelmiştir. Birleşmiş Milletler Örgütü ve ona bağlı UNESCO gibi kuruluşların eşitlikçi çatısı altında, kültürleri 19. yüzyıl kolonizasyon mantığına göre aşağılayan kuram ve yaklaşımların barınmasının mümkün olamaması yanında, kültürler arasındaki farkları göstermede kullanılan "yazı", "kent" veya "teknoloji" gibi ölçütlerin giderek geçerliliğini yitirmesi, kültür çalışmalarını çok başka alanlara ve biçimlere kaydırmıştır.

Bunlardan birisi, kırsal veya geleneksel ürünler de dahil olmak üzere kültürü kentsel alanda yeniden üretmek, canlandırmak, yeni gereksinimler için kullanmak biçiminde özetlenebilecek

* G.Ü. Türk Halkbilimi Öğretim Üyesi. ocaloguz@gazi.edu.tr

olan *uygulamalı halkbilimi* süreçleridir. Bu sürecin sorunlarına ve evrimine dair bir çok farklı görüş bulunsa da bugün halâ kültürleri yaşatma ve gelecek kuşaklara sevdirmede bir araç olarak geçerliliğini yitirmemiştir. En azından Selcan Gürçayır'ın yayına hazırladığı *Folklorun Sahtesi: Fakelore* kitabındaki tartışmalar bu konunun halâ ne denli canlı olduğunu göstermektedir.

İkincisi, 19. yüzyıl kültür çalışmalarının temel dayanaklarından biri olan “fark”ın 21. yüzyılda büyük oranda ortadan kalkacağı düşünce ve kaygısının tetiklediği “koruma” programlarıdır. “Küreselleşme” bu yönüyle kültürleri tektipleştirici bir olgu olarak ele alınmakta ve onun bu olumsuz yönüne karşı mücadele bayrağı açılmaktadır. 20. yüzyılın son çeyreğinde tartışılan “kültürü koruma” düşüncesinin uzun serüveni ortaya adında “koruma” kelimesi bulunan dört sözleşme çıkarmıştır. “UNESCO, Kültür ve Türkiye” başlıklı yazımda bu konuda bilgi bulunduğu için burada tekrar dönemek yersizdir.

Bu sözleşme ve diğer belge ve ey-lemlerinden de rahatlıkla görüleceği gibi, uluslararası toplumun kültür organizasyonu niteliğindeki UNESCO, kültürlerin korunması konusunda taraftır ve gücünü de üyesi olan 192 ülkenin kararından ve katkısından almaktadır. Yürürlüğe giren ve uygulanan sözleşmelerin yanında 2001, 2003 ve 2005 yıllarında üç kez ilan edilen ve aralarında Türkiye’den *Meddahlık Geleneği* ile *Sema Gösterisi*’nin de bulunduğu toplam sayısı 90’a ulaşan *İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Başyapıtları İlanı* bunlardan biridir. Bu program sayesinde UNESCO, dünyanın bütün bölgelerinde geleneksel kültüre ve bunun en seçkin örneklerine karşı bir duyarlılık oluşturmaya çalışmış, toplumların korumaya yönelik bilinç düzeylerini yükseltmeyi amaçlamıştır.

UNESCO’nun bu amacı güden daha kapsamlı bir koruma yaklaşımı *Yaşayan*

İnsan Hazinesi Sistemidir. Bu sistem, UNESCO’nun Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması kapsamında oluşturulmuş ve ilk ortaya atıldığı 1993 yılından beri sürekli olarak geliştirilmiştir. UNESCO, bu sistem aracılığı ile somut olmayan kültürel mirası üreten *insana* dikkat çekmek istemektedir. Bu sisteme göre, somut olmayan kültürel mirası üreten ve gelecek kuşaklara aktarmakta olan usta kişiler *insan hazineleri* olarak adlandırılmakta ve *sürdürülebilir kalkınma* hedeflerine zarar vermeden kültürün korunmasına ve gelecek kuşaklara aktarılmasına yapacakları katkıya vurgu yapılmaktadır. Somut Olmayan Kültürel Mirasın korunmasında “başyapıtı ilanı”, “örgün ve yaygın eğitim”, “kültürel mekânların korunması” gibi konuların yanında kültürü sürdüren topluluk, grup ve bireyin önemi bu sistemde daha da öne çıkarak *usta insanların* kültürün aktarılmasındaki rolüne dikkat çekilmektedir.

Sürdürülebilir kalkınma ilkelerini gözeterek ve insanlığın bugün ulaştığı olduğu ortak gelişmişlik düzeyini geriletecek etkilerden uzak durarak kültürlerin korunmasını sağlamak ilkesel olarak mümkün müdür? UNESCO dışında başlayan bir süreç olarak örneğin uygulamalı halkbilimi çalışmaları bunun mümkün olduğu şeklinde yorumlanabilir. *İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Başyapıtları İlan Programı* bu duyarlılığı koruma çabasını taşımaktadır. *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi*’nde bu mirasın yaşatılmasında örgün ve medya gibi yaygın eğitim kurumlarının rolüne işaret edilmesi, “Folklor ve Kültürel Mekân” başlıklı makalede ele aldığım gibi kültürün korunmasının kültürel mekânlarla ilişkilendirilmesi ve dolayısıyla her mekânın koruma düşüncesine göre dizayn edilemeyebileceğinin algılanması ve nihayet kültür aktarıcılığında *usta insanın* rolünün öne çıkarılması, sürdürülebilir kalkınma

hakkındaki kaygıları ortadan kaldırma-ya yönelik olarak da okunabilir.

UNESCO'nun 1989 tarihli *Popüler ve Geleneksel Kültürün Korunması Tavsiye Kararı* doğrultusunda ulusal ölçekte yürütülen koruma programları kapsamında Kore Cumhuriyeti'nin (Güney Kore) kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılmasında *usta insanın* önemine dikkat çeken yaklaşımı, *Yaşayan İnsan Hazinesi* Sisteminin ortaya çıkmasını sağlamıştır. UNESCO Genel Müdürlüğü Somut Olmayan Kültürel Miras Şubesi tarafından yürütülen bu sistemin ilke ve ölçütleri belirlenmiş ve UNESCO sitesinde Fransızca, İngilizce ve İspanyolca olarak yayımlanmıştır. Bu ölçütler kapsamında oluşturulan ulusal sistemlere örnek olarak da Çek Cumhuriyeti, Filipinler, Fransa, Japonya, Kore Cumhuriyeti, Nijerya, Senegal ve Tayland tarafından hazırlanan *Yaşayan İnsan Hazinesi Ulusal Sistemleri*, UNESCO sitesinden ilan edilmiştir.

UNESCO sitesinde İngilizce'si *Living Human Treasures (LHT)*, Fransızca'sı *Trésors Humains Vivants (THV)* olan ve Türkçe'de *Yaşayan İnsan Hazinesi (YIH)* olarak ifade edebileceğimiz bu sistem, somut olmayan kültürel mirası sürdüren *usta insanların* tanınması, sanatlarını iyi ortamlarda sürdürmelerinin sağlanması, ödüllendirilmesi, çırak yetiştirmeye özendirilmesi, örgün ve yaygın eğitim süreçlerine dahil edilerek kitlelerle buluşmalarına öncülük edilmesi gibi bir çok amacı içermektedir. UNESCO bu sistemi, **Giriş, Yaşayan İnsan Hazinesi Sisteminin Kurma Elemanları, Sürdürülebilir Koruma Önlemleri ve Yaşayan İnsan Hazinesi Ulusal Sistemlerini Oluşturma Yardımı** başlıklarını taşıyan dört bölümden ve bunlara bağlı 13 alt başlıktan oluşan *Yaşayan İnsan Hazinesi Ulusal Sistemlerini Kurma Yönergesi* ile yürütmektedir. Yaşayan İnsan Hazinesi (YIH) sisteminin oluşturulma gerekçe-

lerine Yönerge'nin Giriş kısmında ayrıntılı bir şekilde yer verilmektedir. Buna göre, 2003 Sözleşmesi'nin somut olmayan kültürel mirasın korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasında topluluk, grup ve bireylerin rolüne ve önemine dikkat çektiği belirtildikten sonra, özellikle geleneksel meslekler ve zanaatlar, halk müziği, halk oyunları, halk tiyatrosu gibi alanlarda yetişen ustaların bilgi ve becerilerini gelecek kuşaklara aktarma sorunları yaşadığı vurgulanarak bu mirasların yok olmaktan olduğu tespitine yer verilmektedir.

Giriş'in *Tanımlar* alt başlığında ***Yaşayan İnsan Hazinesi, Somut olmayan kültürel mirasın spesifik elemanlarını yeniden yaratmak veya yorumlamak açısından gerekli bilgi ve becerilere yüksek düzeyde sahip kişilerdir*** şeklinde bir tanıma yer verildikten sonra, her üye devletin kendi durumuna uygun bir programla bu çalışmayı sürdürebileceğine vurgu yapılmakta ve sistemin Fransa'da *Sanat Ustası, Çek Cumhuriyeti'nde Popüler Meslekler ve Sanat Geleneği Taşıyıcıları*, Kore Cumhuriyeti'nde *Yaşayan İnsan Hazinesi* ve Japonya'da *Önemli Bir Somut Olmayan Kültürel Miras Varlığı Sahibi* başlığı altında yürütüldüğü bildirilmektedir. Somut olmayan kültürel miras, bu sistemde *yaşayan miras* olarak nitelendirilmekte ve 2003 Sözleşmesinin 2. maddesindeki tanımlar ve miras alanları ile ilgili sınıflandırma olduğu gibi benimsenmektedir. Giriş'in *Amaçlar* alt başlığında *Yaşayan İnsan Hazinesi Sisteminin oluşturulmasının büyük bir tarihi, artistik veya kültürel değere sahip somut olmayan kültürel miras elemanlarının yeniden yaratılması, icrası ve sunumu için gerekli bilgi ve becerileri korumak* amacını taşıdığı ifade edilmektedir. Amaçların ikinci paragrafında ise, kamusal duyarlılık, yardım ve özel desteklerin gerekliliği böylece de genç kuşakların bu

meslekleri icralarının sağlanmasının hedeflendiği belirtilmektedir.

Yönerge'nin ikinci bölümünü oluşturan *Yaşayan İnsan Hazinesi Sistemi Kurma Elemanları* başlığı altında sözleşmenin önemle ve özellikle üzerinde durduğu mirası yaşatan topluluk, grup ve gerekli durumlarda bireylerin süreçlere dahil edilmesinin önemi vurgulandıktan sonra, hangi somut olmayan kültürel miras elemanlarının Yaşayan İnsan Hazinesi kapsamında ele alınacağına iyi belirlenmesi gerektiği söylenmektedir. Buna göre, *Kimliklendirme* alt başlıklı kısmında, Sistemin, *somut olmayan kültürel mirasın bir veya birden fazla alanını içerebileceği, bir veya birden fazla bölge veya topluluğu kapsayabileceği* böylece de *uygulama sonunda üye devletin kültürünün farklı görümlerini yeniden biçimlendirebileceği* öngörülmektedir. Kimliklendirmede her üye devlet için uygulanabilecek bir standardın bulunmadığı belirtildikten sonra Sözleşmenin 12. maddesindeki bir veya birden fazla envanter hazırlanması ve bunun ulusal nitelikte olmasına gönderme yapılarak, bu sistemde de benzer bir durumun söz konusu olduğu bildirilmektedir. Bu sistemin bir *Uzmanlar Komisyonu* tarafından kontrol edileceğini bildiren 3. alt başlıktan sonra, 4. alt başlıkta yer alan *Seçim Ölçütlerinde somut olmayan kültürel mirasın Yaşayan İnsan Hazinesi Sistemi sayesinde korunabilecek alan ve elemanları için üye devletlerce eklenebilecek başka ölçütlerle birlikte şunlara vurgu yapılmaktadır: Üstün nitelikli yaratıcıların tanıklığıyla değerli olması, kökleri sosyal ve kültürel gelenek içinde olması, ait olduğu topluluk veya grup için temsili niteliğe sahip olması ve kaybolma tehlikesi altında olması.* Sisteme yaşayan insan hazinesi olarak kaydedilecek kişi veya gruplar için sistemi yöneten komisyonun şu ölçütleri kullanabileceği bildirilmektedir: *Gösterilen bilgi ve becerilerin uygulanmasında mükemmel-*

lik, bireyin veya grubun taahhüdü, bilgi ve becerilerini geliştirmeye devam etme yeteneği ve biçimlenmiş yapıları aktarabilme yeteneği.

Yönerge'nin *Sürdürülebilir Koruma Önlemleri* başlıklı 3. bölümünün 1. alt başlığı *Aktarma* adını taşımaktadır. Burada Sözleşmenin 14. maddesindeki eğitim konusuna gönderme yapılarak "usta-çırak ilişkisi" ve Yaşayan İnsan Hazinesi'nin genç ve gelecek kuşaklara sanatlarını aktarmasının kültürün korunmasındaki önemi üzerinde durulmaktadır. Bu bölümün 2. alt başlığı *Belgeleme* adını taşımaktadır. Sözleşmenin 13. maddesinde açıklanan hususlara dokunulmakta ve yaşayan insan hazinelerinin koleksiyon ve kataloglama gibi konuları üzerinde durulmaktadır. Diğer yandan bu süreçlerin sağlıklı yürütülmesi için başta ulusal envanterlerin hazırlanması olmak üzere arşiv ve dokümantasyon sistemi kurulması, müzeler ve etnografik bölümler açılması, mevcut müzelerin somut olmayan kültürel mirasa duyarlı hale getirilmesi, koleksiyoncuların, arşivcilerin ve belge toplayıcıların özendirilmesi istenmektedir. Aynı bölümün 3. alt başlığı *Promosyon* adını taşımaktadır. Türkçe'de yükseltme, terfi ettirme yanında teşvik anlamıyla da kullanılan bu kelime, Yönerge'de üye devletlerin ilgili kurumlaşmalarla işbirliği yaparak halkın, özellikle gençlerin arasında yaşayan insan hazinelerinin tanınırlığını ve görünürlüğünü artırması olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunlar arasında sergi, gösteri, sahneleme vb. gibi imkanları kullanarak gençler arasında söz konusu sanatların yaygınlaşmasını sağlamanın önemi vurgulanmaktadır. Yaşayan İnsan Hazinesi üzerine yapılacak araştırmaların desteklenmesi, onların her türlü görsel alanda kendilerini ifade imkanlarının geliştirilmesi vurgulanan diğer hususlardır. Yaşayan İnsan Hazinesi'nin eğitimin bir parçası haline getirilmesi de Promosyon başlığı altında ele alınmaktadır.

Yönerge'nin son bölümü *Yaşayan İnsan Hazinesi Ulusal Sistemlerini Oluşturma Yardımı* adını taşımaktadır. Bu bölümde UNESCO'nun Yaşayan İnsan Hazinesi Sistemini kurmak isteyen üye devletlere bütçe imkanları dahilinde maddi ve teknik destek sağlayacağı belirtilmektedir.

UNESCO Genel Müdürlüğü Somut Olmayan Kültürel Miras Şube Müdürlüğü tarafından hazırlanan yaklaşık 12 sayfalık bu Yönergenin ana ilkelerinden hareketle kendi ulusal durumlarına ve gereksinimlerine göre Yaşayan İnsan Hazinesi Sistemini kimi üye devletlerin kurmuş olduğundan daha önce söz etmiştik. Bunlar arasında Yaşayan İnsan Hazinesi Sistemini *Sanat Ustası* adıyla kendi ulusal önceliklerine ve gereksinimlerine göre kuran Fransa'nın ölçütleri üzerinde durulabilir. Fransa'nın hazırlamış olduğu Yönerge'de şu noktalar öne çıkmaktadır:

Giriş'te Fransa sisteminin resmi adı olan *sanat ustasının* Japonya'nın kullandığı *Yaşayan Ulusal Hazinesi*den esinlenilerek yaratıldığı belirtildikten sonra, *Yasal Düzenlemeler* başlığı altında verilen bilgilere göre Fransa'da süreçler, 16 Mart 1994 tarihinde Kültür ve İletişim Bakanı tarafından Sanat Meslekleri Konseyi kurulması ve Sanat Ustası teriminin 15 Kasım 1994 tarihinde kullanılmasıyla başlamıştır.

Somut Olmayan Kültürel Miras ile ilgili Alanlar başlığı altında aralarında tiyatro, müzik, dans, mimari, moda, tekstil, seramik, ağaç ve metal işleri, takı ve kuyumculuk gibi geleneksel sanat dallarında etkinlik gösteren 63 sanat ustasının Fransa Yaşayan İnsan Hazinesi Sistemi tarafından tanıdığı belirtilmektedir.

Fransa Yaşayan İnsan Hazinesi Sistemi, danışsal bir organ olarak 1994 yılında kurulan *Sanat Meslekleri Konseyi* tarafından biçimlendirilmektedir. Kültür ve İletişim Bakanı'nın doğal baş-

kanı olduğu Konsey, Bakan tarafından 3+3 yıllığına atanan sanat mesleklerinde profesyonel kişiler ve bu alanlarda uzman temsilciler arasından belirlenen 30 üyeden oluşmaktadır. Bu üyeler arasında ilgili sanat alanlarında görev yapan kurumların temsilcileri de bulunmaktadır. Konseyin görevleri arasında şunlar dikkat çekmektedir: Bakanlıkların ilgili servisleri ile sanat mesleklerinin ustaları arasındaki diyalogu güçlendirmek, Sanat meslekleri hakkında eğitim, koruma, yenileme, değerlendirme önerilerini biçimlendirmek, Aday dosyalarının seçimine katılmak, Gelecek ustaların adaylığını incelemek, Seçilen adayları Kültür ve İletişim Bakanına sunmak, Usta-çırak ilişkisi içinde sanatın aktarımını garanti altına almak.

Konsey tarafından bir kişinin sanat ustası olarak belirlenmesi için *Seçim Ölçütleri* başlığı altında şu noktalar vurgulanmaktadır: Mesleğini en az on yıldır yapıyor olmak, Az bulunur ve olağanüstü bir beceriye sahip olmak, İyi örnekler ortaya koymak ve Becerisini en iyi biçimde bir öğrenciye aktarmayı kabul etmek.

Sanat Ustalarının Hak ve Sorumlulukları başlığı altında ise, sanat ustası olarak belirlenen kişinin sanatını bir çırağa üç yıl içinde aktarması gözlenmekte ve başarı sağlanması durumunda kayda değer bir para ödülüyle ödüllendirilmektedir.

Gerek UNESCO Yaşayan İnsan Hazinesi Yönergesi gerekse bu yönergeye bağlı olarak Fransa tarafından oluşturulan ulusal sistem, somut olmayan kültürel mirasın kuşaktan kuşağa geçişinde "usta-çırak" ilişkisinin önemini açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Türkiye, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'nin tanımladığı beş temel alanda binlerce sanat ustasına sahip olan zengin bir ülkedir ve bu ustalar günümüzde halâ sanatlarını sürdürmektedir. Gazi Üniversitesi Türk Halkbilimi Araştırma ve Uygulama Merkezi yayın-

ları arasından çıkan *Türkiye’de 2004 Yılında Yaşayan Geleneksel Meslekler* adlı çalışma bunun en son kanıtlarından biridir.

UNESCO’da 1989 yılında benimsenen *Popüler ve Geleneksel Kültürün Korunması Tavsiye Kararından* başlayarak 1993 yılında ortaya çıkan *Yaşayan İnsan Hazinesi Sistemi* ile uygulanabilirlik niteliği kazanan UNESCO süreçlerine, Türkiye’nin *İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Başyapıtları Programı* kapsamında ancak 2003 yılında dahil olması, bu alanda yaklaşık 20 yıllık bir gecikmeyi işaret etmektedir. Bununla birlikte, Türkiye folklorun korunması ve yaşatılması konusunda kendi ulusal refleksleriyle UNESCO’nun Yaşayan İnsan Hazinesi Sisteminin hedeflerine uyan kimi çalışmalara imza atmıştır. Bu konuda iyi ve simgesel bir örnek olarak Köy Enstitülerinde saz öğretmeni olarak istihdam edilerek aşıklık sanatının bütün Türkiye’de sevilmesini sağlayan Aşık Veysel’i ele alabiliriz. Kimi geleneksel mesleklerin usta-çırak yöntemiyle kuşaktan kuşağa aktarılmasında Tarım ve Köyişleri Bakanlığı’nın, Milli Eğitim Bakanlığı Halk Eğitim Merkezlerinin, Kültür ve Turizm Bakanlığı DÖSİMM İşletmelerinin ve yerel yönetimlerin çabalarını da burada anmak gerekir. Bu çalışmalar içinde Kültür ve Turizm Bakanlığı’nun Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü Arşivi Yaşayan Halk Şairleri Bilgi Sistemi, Yaşayan İnsan Hazinesi açısından dönüştürülebilir bir bellek olarak önemlidir. Bununla birlikte, Türkiye’de UNESCO’nun önemini ortaya koyduğu ve Yönerge’de formüle ettiği biçimiyle sistematik bir Yaşayan İnsan Hazinesi yorumunun bulunmaması nedeniyle, örneğin Türk Gölge Oyunu Karagöz’ün ustalarının örgün eğitim süreçlerine dahil edilememesini, bu sanatın yok oluş tehlikesinin başlangıcına yerleştirebiliriz.

Geleneksel sanatların ve mesleklerin bir çok alanının seçkin ustaları,

Türkiye genelinde yok olma tehlikesi yaşıyor. Bir çok meslek ve sanat kolunda artık usta bulmak mümkün değildir. Türkiye’nin taraf olduğu sözleşmenin ana hedeflerinden biri insanlığın kültürel mirasının unutulmasına engel olmak ve bu mirasların bir biçimde gelecek kuşaklara aktarımını sağlamaktır. Konuyla ilgili makalede tartıştığım gibi *kültürel mekânlar* nasıl ki kendi kültürlerini koruma bilincini yaratıyorsa, geleneğin ustaları da aynı şekilde kendi geleneksel sanat veya mesleklerinin korunması bilincini yaratmaktadır. Toplumun bütün bireylerinin doğaldır ki bir geleneksel sanat veya meslek dalının yok olmaması için bir ustaya çırak olması beklenemez. Ancak, toplum içinde kimi insanların bu alanlara yönlendirilmesi mümkündür. Yaşayan İnsan Hazinesi Sistemi, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ket vurmaktan, toplumu kültürü korumak adına geriye gitmeye zorlamadan çağdaş yaşam koşulları içinde somut olmayan kültürel mirasın sanatsal ve mesleki birikimine sahip kişilerin bilgi ve becerilerini -teşvikler sayesinde öncelikli olarak daha kolayca bulabilecekleri- çıraklarına aktarmalarının önünü açabilir.

KAYNAKLAR

Chefs-d’œuvre du patrimoine oral et immatériel de l’humanité, Proclamations 2001, 2003 et 2005. Paris: UNESCO Yayını, 2006.

Goody, Jack. *Yaban Aklın Evcilleştirilmesi*. Ankara: Dost Yayınevi, 2001

Gürçayır, Selcan. *Folklorun Sahtesi: Fakelore*. Ankara: Geleneksel Yayınları, 2007.

Lévi-Strauss, Claude. *Yaban Düşünce*: İstanbul. Yapı Kredi Yayınları, 1994.

Oğuz, M. Öcal. vd. *Türkiye’de 2004 Yılında Yaşayan Geleneksel Meslekler*, Ankara: THBMER Yayını, 2005.

Oğuz, M. Öcal. “UNESCO, Kültür ve Türkiye” *Milli Folklor* 73 (Bahar 2007): 5-11.

Oğuz, M. Öcal. “Folklor ve Kültürel Mekân” *Milli Folklor* 76 (Kış 2007): 30-32.

“Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi”. Çev. M. Öcal Oğuz, Yeliz Özay ve Pulat Tacar. *Milli Folklor* 65 (Bahar 2005): 163-171.